

ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ

Հ Ի Ն Ե Ի Ն Ո Ր Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք

* Կըսեն թէ ատենով Յ ուսումնական մարդկանց ապսպրուեր է ճեմարանի մը մէջ որ ուղտին ստորագրութիւնը գրեն. այն երեքին մէկը անգղիացի է եղեր, մէկը գաղղիացի եւ միւսը գերմանացի: Անգղիացին իսկոյն ճանապարհ կենէ որ երթայ ամէն ուղտ գտնուած երկիրները անձամբ պտըտի տեսնէ ու այնպէս գիր անցընէ: Գաղղիացին բոլորանական պարտէզը կերթայ, այնտեղ գտնուած ուղտին վրայ մէյմը կնայի ու իւր ճառը կգրէ: Իսկ գերմանացին կփակուի սենեակը, եւ կէս մը այլ եւ այլ գրքերէ հանելով, կէս մ' ալ իւր երեւակայութեանը ապաւինելով՝ ուղտին ստորագրութիւնը կընէ: Ասով ալ կիմացուի ահա այն ազգաց բնաւորութիւնը, այսինքն անգղիացւոյն ճշգրտասիրութիւնը, գաղղիացւոյն թեթեւութիւնը եւ գերմանացւոյն դանդաղութիւնը. յայտնի բան է որ երեքն ալ իրենց պակասութեանը հետ օգուտներ ալ ունին:

— Եթէ այն իմաստնոց մէկն ալ հայ լինէր, արգեօք ինչ կերպով պիտի շարադրէր իւր ճառը: — Այժմու մեր մատենագրաց կերպին նայելով՝ կարելի է կասկածել թէ կառնուր գաղղիացւոյն գրածը՝ թարգմանաբար կըսողէր, ու թերեւս տեղ տեղ ալ կըխանգարէր եւ այնպէս գուրս կհանէր:

* Գաղղիացի զինուորականին մէկը իրեն տեսքին վրայ սաստիկ զմայլած է եղեր. օր մը Փարիզու մեծ եկեղեցիներէն մէկուն մէջ պատարագ տեսնելու կեցած ժամանակը՝ անձանօթ մարդուն մէկը քովը կեցած կգիտէ

զինքը. զինուորականը կգառնայ՝ հարցընելու կերպով մը կնայի մարդուն երեսը թէ ինչ կուզէ իրմէ: «Կաղաչեմ, պարոն, կըսէ մարդը, շնորհքըրէ՝ քիչ մը երեսգ գէպ ի ձախ կողմը դարձուր:— Ինչո՞ւ:— Պատճառը վերջը կըսեմ. բայց եթէ կուզէք այժմէն իմանալ, այսքանը միայն ըսեմ որ ես պատկերահան եմ, եւ իմ ընկերներէս մէկը հեռուն վերի դասին մէջ կեցած քու պատկերդ կնկարէ, եւ այն պատկերը իրմէ խնդրողը երեւելի տիկին մի է որ չուզեր իմացուի իրեն ո՞վ եղածը»: Զինուորականը՝ որոյ խելքը միաքը, ինչպէս որ ըսինք, իւր գեղեցկութեանը վրայ էր, ամենեւին չտարակուսեցաւ մարդուն ըսածին ճշմարտութեանը վրայ. մանաւանդ որ յիրաւի դասին վերի ծայրը մէկը կար նստած, ձեռքն ալ կապարէ գրչի պէս բան մը. ուստի ամենայն սիրով յանձըն առաւ պատկերահանին ուղած գիրքովը կանգնած կենալու: Քիչ ատենէն անձանօթ դրացին շնորհակալ եղաւ անոր: — «Այս ինչ շուտ, ըսաւ զինուորականը»: Պատկերահանը ժպտելով մը ծռեցաւ անոր եւ «Մնաք բարով» ըսելով՝ հեռացաւ քովէն, ժողովրդեան մէջ խառնուեցաւ աներեւոյթ եղաւ: Վրան հինգ վայրկեան անցաւ չանցաւ, զինուորականին թաշկինակ պէտք եղաւ. ձեռքը գրպանը խօթեց, տեսնէ որ թաշկինակ չկայ. յետոյ վրան նայեցաւ, տեսաւ որ ո՛չ ժամացոյցը կայ, ոչ քթախօտի տուփը եւ ոչ գրպանին մէջ եղած ագամանդները:

— Ո՛րքան ատելի բան է ծանծաղամտութիւնը որ ամէն լսող այն զինուորականին օխ կըսէ: